

І.І. Мельничук, канд. екон. наук (*ХКТЕІ, Хмельницький*)

Ю.С. Кінаш, студ. (*ХКТЕІ, Хмельницький*)

СУТНІСТЬ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ КАТЕГОРІЇ «ДОХОДИ»: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сучасний етап розвитку економіки країни характеризується загостренням прихованих кризових явищ, які негативно позначаються на діяльності суб'єктів господарювання. Сьогодні підприємства змушені йти на ризики, розглядати декілька альтернативних варіантів дій з єдиною метою – отримати дохід та втримати свою позицію на ринку товарів (послуг).

Вивчаючи поняття «дохід», можна спостерігати багато суперечностей, незважаючи на те, що дана категорія є досить широкоживаною серед науковців та практиків.

Приблизники різних економічних теорій розглядали дохід через призму капіталу, використання якого забезпечує можливість отримувати власне доходи та збагачувати країну (Ф. Прокопович, А. Сміт, А. Маршалл, К. Маркс та ін.).

Розвиток сучасної науки дозволив розширити змістове наповнення дефініції «дохід», ототожнюючи його з виручкою від реалізації (Ф.Ф. Бутинець, О.Г. Біла, І.М. Бойчик та ін.) або з величиною, що впливає на визначення результату діяльності суб'єкта господарювання (В.І. Блонська, С.Я. Зубілевич, Т.Г. Камінська, В.В. Сопко та ін.).

Застосування нормативно-правової бази дозволяє розглядати дохід як збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) [3]. Проте, як зазначає Гуріна Н.В., у даному визначенні наголос робиться на збільшення економічних вигод лише в результаті надходження активів, не враховуючи при цьому можливість отримання доходу в результаті збільшення вартості вже наявного активу, наприклад, внаслідок дооцінки (переоцінки) [1].

Крім того, перегляд сутності доходів, наведене в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», зумовлене існуванням умовних активів, які виникають внаслідок незапланованих або інших неочікуваних подій, і які уможливають надходження економічних вигід до суб'єкта господарювання [2].

Таким чином, розвиток бухгалтерської науки вимагає перегляду логіко-теоретичної інтерпретації ustalених категорій, зокрема і доходу, що дозволить розширити сферу їх застосування.

Враховуючи напрацювання вітчизняних і зарубіжних вчених у питанні визначення сутності категорії «доходи», практику ведення бухгалтерського обліку згідно вимог вітчизняного законодавства та постулати міжнародних стандартів обліку і звітності, пропонувано розглядати дохід як збільшення економічних вигід унаслідок надходження активів (збільшення їх балансової вартості) та зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком внесків учасників), зумовлене здійсненням різних видів діяльності суб'єкта господарювання, в результаті яких понесено певні витрати.

Дане трактування досліджуваного поняття має такі переваги:

– не порушує норми чинного законодавства, а лише доповнює наведене в ньому визначення;

– дозволяє визнавати дохід не тільки в результаті збільшення активів або зменшення зобов'язань;

– актуалізує та підтверджує значення принципів бухгалтерського обліку (зокрема, нарахування та відповідності доходів і витрат).

Отже, проведене дослідження є актуальним, зумовлене відсутністю єдності поглядів на категорію «дохід», розвитком бухгалтерської науки та потребою у достовірній інформації для прийняття ефективних управлінських рішень менеджментом підприємства.

Інформаційні джерела

1. Гуріна Н. В. Економічна сутність доходів та їх класифікація: проблеми і шляхи вирішення / Н. В. Гуріна // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – Вип. 12. Ч.1 – С. 203-205.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [Електронний ресурс] : Міжнародний документ від 01.01.2012. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_051

3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів від 07 лютого 2013 р. № 73 станом на 18.03.2014 р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>